

Nærings- og handelsdepartementet
Postboks 8148 Dep.
0033 OSLO

Kopi: Fylkesmannen i Finnmark, Sametinget, Statskog, NHO
Finnmark, LO Finnmark,

Intern kopi: kulturvernavdelingen, FRM, TGU,OTO,ELO

Forslag til ny minerallov - høring

Viser til brev av 26.05 2003, deres ref. 200302779-/TRW

1. Generelt

Finnmark fylkeskommune (FFK) er fornøyd med at arbeid med den nye mineralloven er kommet til høringsfasen. Mineralleting og utvinning er et omstridt tema i Finnmark. Dette har hovedsakelig sammenheng med at avklaringen av samiske rettigheter til land og vann har tatt så lang tid. Stortingsbehandlingen av den Finnmarksloven kan bli utsatt til 2004. FFK ber om å bli orientert om dette forslaget til mineralloven også kan bli utsatt eller om det behandles som planlagt. Av hensyn til bergverksnæringens fremtid i Finnmark håper FFK på at rettighetsspørsmålene snarest finner sin avklaring.

Finnmark har store mineralforekomster som har vært utnyttet og utnyttes i dag. North Cape Minerals på Stjernøy i Alta produserer bl.a. nefelinsyenitt og bedriften er en av de tre største produsentene i verden. Den største produsenten av kvartsitt i Finnmark er Elkem AS i Tana.

Økende priser på enkelte metaller har ført til større interesse for kartleggingsaktivitet for mineralressurser. Gjennom tidligere kartlegginger er det påvist mange interessante malm-, mineral- og natursteinsforekomster, som kan gi sysselsetting knyttet til bryting/uttak og foredling spesielt i indre Finnmark.

Mulighetene og utfordringer innen mineralindustrien i Finnmark preges spesielt av to forhold. Det første gjelder dagens mineralindustri som i mindre grad skiller seg fra den øvrige industrivirksomheten. Det andre er forhold som knytter seg til lete- og utviklingsprosjekter. Dette er faktorer som i stor grad knytter seg til forvaltningsforhold, både rettighetsspørsmålet til grunnen i Finnmark, men også problemstillinger i forhold til lokal forvaltning og saksbehandling.

Fylkesplanen for Finnmark 2002-2005 (vedlagt) er godkjent med Kong. res. den 11.10.2002 og har et delmål 29 som beskrives slik: **"Sikre Finnmarks biologiske mangfold, vassdrag, sammenhengende inngrepfrie naturområder og sikre befolkningens adgang til friluftsområder."**

Prinsipielt er fylkesplanen opptatt av at konsekvensene for tradisjonell bruk og miljø må utredes og avveies i forhold til de sysselsettingsmessige fordeler en slik utvinning vil få.

Under dette delmålet har vi følgende retningslinjer for utvinning av malm-, mineral- og natursteinforeskomster:

”Inntil rettighetsspørsmålet er avklart og minerallov er vedtatt, skal det utvises forsiktighet med ny virksomhet som berører inngrepsfrie naturområder og/eller som kan få følger for samisk nærings- eller samfunnsliv. Ved å stille strenge krav til både letevirksomhet og eventuell utvinning, bør dette kunne ivaretas samtidig som en kan få ny sysselsetting innen næringen. Alle mineralsaker skal gis en konkret og individuell vurdering. Kommunene bør sikre ressursene av sand og grus gjennom kommuneplanenes arealdel og reguleringsplaner, som stiller miljømessige krav til drift og til opprydding og landskapstilpasning ved avslutning av massetak.”

I prosessen og arbeidet med fylkesplanen hadde ikke Sametinget og FFK samme syn. Sametinget ville at all leting, undersøkelses- eller driftsvirksomhet av malm-, mineral- eller naturforekomster i fylket stoppes inntil rettighetssituasjonen var avklart.

2. Forslag til endringer i minerallov og vurdering

2.1 Utgangspunkt

Finnmark fylkeskommune har behandlet spørsmål om bergverk bl.a. i forbindelse med Samerettsutvalgets arbeid. Fylkestinget behandlet Samerettsutvalgets 2. delinnstilling NOU 1997:4 i juni 1999. Fylkestinget vedtok da at grunn og naturressurser i Finnmark må anses å være fellesressuser og er enig i at eiendomsretten for statens umatrikulerte grunn i Finnmark overføres til Finnmark Grunnforvaltning. Fylkestinget diskuterte i 1999 flere sider med bergverksdrift i Finnmark, fri leterett og behovet for at Finnmark Grunnforvaltning skal behandle søknader om letevirksomhet, mutingsbrev eller utmål. Fylkestinget dro likevel da ikke noen entydige konklusjoner om dette.

Fylkesutvalget behandlet den 6. juni 2003 forslaget til Finnmarklov, Ot.prp. nr. 53 (2002 – 2003). I denne sammenheng vedtok man et forslag til endring i lov om bergverk: *”Endringer som er foreslått der departementet skal behandle og vedta utgår, slik at denne myndighet blir å tillegge Finnmarkseiendommen”.*

FFK vil gjøre oppmerksom på at denne uttalelsen er gitt fra fylkesordfører fordi fylkesutvalget ikke har hatt møter siden 17. juni 2003. Fylkesordfører vil benytte anledningen også til å forankre kommentarene til intensjonene i en samarbeidsavtale mellom Sametinget og FFK, som fylkestinget i Finnmark har godkjent i juni 2003.

2.2 Finnmark fylkeskommune vil ikke ha fri leterett i Finnmark

I dag er det fri leterett etter mutbare mineraler (bergfrihetens prinsipp), mens leting etter ikke-mutbare mineraler kun kan skje med grunneiers samtykke. Etter dagens bergverkslov er det kun inngrep i grunnen som medfører skade av *vesentlig* betydning som trenger samtykke fra grunneieren.

Departementet ønsker å utvide den frie leteretten til også å omfatte alle ikke - mutbare mineraler. Forslaget legger opp til at det kun er nødvendige arbeider som er tillatt som omfatter enkle arbeider i overflaten med håndredskaper, samt steinprøver.

Samerettsutvalget (NOU 1997:4) foreslår at fri leterett skal oppheves i Finnmark og at all mineralleting og undersøkelsesvirksomhet skal kreve tillatelse fra Finnmark grunnforvaltning.

I "Fylkesplan for Finnmark 2003 – 2005" er det gitt retningslinjer for utvinning av malm-, mineral- og natursteinforekomster som legger til grunn at det skal stilles krav til både letevirksomhet og eventuell utvinning. Fylkesplanens retningslinjer viser til at det skal utvises forsiktighet med ny virksomhet som berører inngrepsfrie naturområder og / eller som kan få følger for samisk nærings- eller samfunnsliv og at det skal stilles strenge krav til letevirksomhet.

I fylkesutvalgets behandling av sak 59/03 Finnmarksloven 6.juni 2003 presiseres det i 8. avsnitt, punkt 2 :

" Det må i loven bli fastslått at Finnmarkseiendommen gjennom sine grunnrettigheter skal ha full råderett over sine arealer, ressurser og rettigheter både over og under grunnen på fastlandet, samt rettighetene til ressursene i de kystnære farvann. "

FFK vurderer det slik at opprettholdelsen av fri leterett etter dagens Bergverkslov og forslaget om en utvidet leterett for ikke – mutbare mineraler for Finnmark *ikke* er i tråd med de vedtakene som er gjort i Fylkestinget og fylkesutvalget for Finnmark. Avklaringen i forslag til ny minerallov og i Ot.prp.nr.53 (2002-2003) er *ikke* tilfredstillende. Den svært spesielle rettighetssituasjonen som eksisterer gjør at det ikke er naturlig at prinsippene etter Bergverksloven legges til grunn. Den faktiske behandlingen av saker som berører mineralleting og bergvirksomhet gjør at fylkesordføreren mener at det skal være Finnmarkseiendommen som avgjør både letetillatelse, undersøkelse og prøvedrift samt driftsavtale i saker som angår Finnmark.

FFK mener at det er Finnmarkseiendommen som skal gi tillatelse etter søknad både til leting, undersøkelse og utvinning av mutbare og ikke mutbare mineraler i Finnmark. Sametinget, FFK, berørte kommuner, områdestyret og distriktstyrer for reindriften gis anledning til å uttale seg.

2.3 Kommentarer til lovforslaget

Forslaget til ny minerallov foreslår et mer moderne begrepsbruk. FFK har erfaring med skjerpning, muting og utmål er begreper som er blitt misforstått flere ganger i den debatten som har vært i Finnmark i løpet av de siste årene.

Selv om loven angir mineralkategoriene og har med en paragraf (§5) som lister opp definisjoner som brukes i loven kan det fortsatt være vanskelig å oppfatte hva som ligger i begrepene mutbare og ikke – mutbare mineraler. I forskriftene til loven bør det legges vekt på å "folkeliggjøre" disse begrepene. FFK vurderer det slik at en opplisting av de vanligste metaller og malmer som viser navn og egenvekt hadde gjort innholdet i loven mer tilgjengelig for folk flest. Bedre tilgjengelighet kan være med på å øke interessen for mineralvirksomhet.

Departementets forslag går ut på å øke undersøkelsesområdene fra maksimalt 0.25 km² til 1 km². Dette kan redusere antall tildelte utvinningsområder innen ett og samme utvinningsområde uten at dette har noen innvirkning på arealet som blir båndlagt. Reglene om årsavgift skal stå i forhold til arealet som foreslås båndlagt.

For FFK er det et prinsipp at områder som blir båndlagt skal begrenses, men det er viktig at seriøse aktører får forutsigbar saksbehandling. Dagens system med små undersøkelsesområder skaper merarbeide både for prospektørene og myndighetene. Videre er det viktig at det stilles krav til alle aktører med hensyn til motorisert ferdsel, også i letefasen. Hovedregelen må være at kommunene avgjør saker om dispensasjon og at alle kjørespor utenom godkjente løyper eller på anleggsvei skal føres tilbake til opprinnelig stand. Denne tilbakeføringen må være en del av vilkårene.

I likhet med undersøkelse må retten til utvinning av ikke – mutbare mineraler bygge på avtale med grunneieren. Som grunneier vil Finnmarkseiendommen retten til de ikke-mutbare mineralene, eksempelvis naturstein, industrimineraler og diamanter .

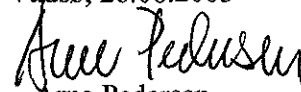
Mange instanser ser klart behovet for en bedre kobling mellom mineralloven og plan- og bygningsloven. Planlovutvalget legger til grunn at mineralloven vil bli basert på plan og bygningsloven som grunnlag for planlegging og avklaring av tiltak, og at den blir utformet slik at det ikke iverksettes uttak eller gis tillatelser, driftskonsesjon eller ekspropriasjonstillatelse i strid med plan.

Forholdet til plan- og bygningsloven og avklaringer i forhold til kommer greit frem i kapittel 6.1. i høringsnotatet. I lovteksten , derimot kommer ikke dette godt nok frem. Lovteksten har relativt detaljerte reguleringer på mange forhold, men mangler etter vår oppfatning en tydeliggjøring av kommunes rolle og ansvar samt rangering av lovene som denne avgrenser til.. Det er viktig å understreke at mange av de små kommunene har begrenset kompetanse inne dette fagfeltet og derfor må loven være tydelig.

Det bærende prinsipp som gjelder er at kommunen i kraft av sin plankompetanse skal ta den endelige vurderingen om mineraluttak skal finne sted. Planprosessen vil gå etter plan- og bygningsloven. Departementets forslag går ut på at det skal stilles krav til godkjenning av aktørene før igangsetting av drift kan skje jf. kap. 6.1. I høringsnotatet (s.31) beskrives det at det er Bergvesenet som gjør denne godkjenningen, mens i lovtekstens §44 er det departementet. Dette virker litt forvirrende.

Ot.prp. nr 53 (2002-2003) om Finnmarksloven foreslår endringer i bergverksloven / mineralloven som skal bidra til at de samiske interesser og Finnmarkseiendommen som grunneier systematisk kommer inn i behandlingen av mineralsaker. Nærings- og handelsdepartementet gjør oss oppmerksom på i kap 12 at forslaget til disse regelendringene ikke er en del av denne høringen. Finnmark fylkeskommune har respekt for dette, men beklager at forslag til endringer ikke er presentert på en helhetlig måte. Man har også i ettertid endret nummerering av paragrafene slik at endringsforslagene ikke stemmer med numrene i forslaget i mineralloven. Nå er alle forslag samlet til et eget kapittel 6 om særregler for mutbare mineraler i Finnmark.

Vadsø, 26.08.2003

Arne Pedersen
fung. fylkesordfører